

2D - Gebiedscoöperaties: zelfsturing en autonomie

Thema: Agro-ecologie
Moderator: Jan Douwe van der Ploeg (Wageningen UR)
Sprekers: Douwe Hoogland (vml voorzitter NFW), Ingrid van Huizen (NFW), Johannes Kramer (Gedeputeerde Provincie Fryslân)

Verslag

De vereniging NFW heeft 1000 leden uit vijf verschillende gemeenten en zet zich in voor zelfstandig gebiedsbeheer en kennisontwikkeling. Ze wil proactief bijdragen aan de ontwikkeling van een vitale landbouw in combinatie met natuur- en landschapsbeheer. Hierin werkt NFW samen met overheden en universiteiten op een bottom-up-manier, om zo de kracht van het gebied naar boven te halen. Deze vorm van beheer is ontstaan na een conflict over de aanpak van de ammoniak problematiek in de Noordelijke Friese Wouden.

De landbouw in Friesland kent drie hoofdstromingen: traditionele landbouw, agrarisch beheer van natuur en landschap (waaronder NFW) en boeren die focussen op het produceren van bijzondere producten en het verkrijgen van een eerlijke prijs voor hun landbouwproducten.

De lessen die tot nu toe geleerd zijn is dat vernieuwing tot allerlei nieuwe oplossingen leidt en dat de overheid soms moet leren om de controle los te laten. Zo is er sprake van grote controledrang vanuit Brussel en Den Haag die veel bureaucratie met zich meebrengt. Er moet meer samenwerking en wederzijds begrip komen om risico's te beperken en gedrag te veranderen. Friesen zijn een eigenzinnig volk met een cultuur van 'we redden ons wel'. Dit heeft ook voordelen: er is veel zelfsturing vanuit collectieven, dat leidt tot groot draagvlak, lage kosten, meer plezier en een beter resultaat. Regelgeving kan draagvlak ondermijnen en zo staat Nederland haar eigen vooruitgang in de weg (al doen we het nu nog relatief goed, maar we moeten uitkijken voor wet van remmende voorsprong; de melkmarkt is kwetsbaar).

Mede door het pionierswerk van NFW is een bestuursmodel ontstaan waarin het begrip van voor- en achterdeur een belangrijke rol speelt. Gedeputeerde Kramer zegt hierover: "De insteek van de nieuwe werkwijze is dat het collectief verantwoordelijk is voor de uitvoering in het veld (achterdeur) en de provincie aan de voorkant de kaders aangeeft (voordeur). De provincie stuurt op de doelen in plaats van de beheermaatregelen. De collectieven hebben dan ook een grote zelfstandigheid en daarmee ook verantwoordelijkheid voor het beheer en het realiseren van doelen. De doelen worden gevolgd door middel van een monitoringsprogramma, deze bestaat uit een beleidsmonitoring uitgevoerd door de provincie en beheermonitoring uitgevoerd door het collectief".

Uit de daaropvolgende discussie blijkt dat een zorgvuldig bodembeheer door boeren deel uitmaakt van een kringloop en daarom alle aandacht verdient. Subsidies moeten worden verstrekt op langere termijn en voor zover ze gedragsverandering bewerkstelligen. Resultaten moeten pragmatisch gemeten worden: niet het aantal nesten telt, maar het daadwerkelijke aantal overlevende weidevogels.

Momenteel bepaalt de bank wat de boer doet, omdat de hypotheek terugbetaald moet worden volgens een bepaald verdienmodel. Dat is onwenselijke macht die verandering in de weg staat. Te veel koeien per hectare levert voor alle partijen problemen op.

Verder wordt vastgesteld dat de collectieven zijn gecertificeerd: hun werkwijze is beproefd. Dat leidt ertoe dat de provincies vertrouwen hebben in de collectieven en verwachten dat de collectieven hun verantwoordelijkheid zullen nemen.

Uitkomsten

1. De worsteling voor autonomie en zelfregulatie is een grote motivatie op het platteland. Dit wordt vaak ondersteund door provinciale en lokale autoriteiten.
2. Landbouw waar natuur bij betrokken wordt (*nature-inclusive agriculture*) is de lokale vorm van agroecology in Fryslân.
3. Traditioneel onderwijs is een groot obstakel voor de transitie in de landbouw.